

Till:
Länsstyrelsen i Dalarna
Miljödelegationen

Datum: 2025-10-28

Ärende: Remiss slutligt yttrande vindkraftspark Trollugnsberget, Smedjebackens kommun, dnr 9043-2023

Vi är Norns Bruks Samfällighetsförening som består av 6 enskilda fastighetsägare som via samfällighetsföreningen äger och förvaltar byggnadsminnet Norns Bruk. Beslut om att förklara Norns Bruk som byggnadsminne fattades av Länsstyrelsen i Dalarna 2004, efter att området tidigare fått status som riksintresse.

Vi har tidigare lämnat våra synpunkter på planerna att bygga en vindkraftspark vid Trollugnsberget. Vår avsikt är inte att ifrågasätta bygget av en vindkraftspark som sådant. Men vi menar att de bestämmelser som Länsstyrelsen satt upp för oss som fastighetsägare av ett byggnadsminne, också måste gälla för andra aktörer i närområdet. Vårt ansvar är att förvalta byggnadsminnet och tillse att det lämnas vidare till kommande generationer i ett så ursprungligt skick som möjligt. Vi lever gärna med dessa bestämmelser och sätter en ära i att vårda detta kulturområde.

Bestämmelserna handlar om att bevara bruksmiljön som är både unik och skör. Vi har många besökare under ett år; bara på midsommardagen 2025 skattade vi att antalet var omkring 800. När vi pratar med våra besökare återkommer ofta ordet "rofylt" och vi menar att det finns ett stort värde i att vi alla värnar om det. Vi tillhör Hedemora kommun som har skrivit följande i sitt förslag till vindbruksplan (juni 2025, sid 57), angående Norns Bruk: *"Inte bara de enskilda byggnaderna utan bruksmiljön i sin helhet är en värdefull kulturmiljö. Det innebär att utsikter från bruksområdet inte ska störas och att vindkraftverk inte får synas."* Vindbruksplanen har visserligen inte bäring på Trollugnsberget då det ligger i annan kommun men vi menar att denna formulering har stor betydelse.

Enligt tillägget till ansökan har planerna justerats så att 3 verk, av ursprungliga 30, har utgått, för att skydda fågellivet. Enligt sökanden har det även fört med sig att det visuella intrycket vid Norns bruk har minskat jämfört med tidigare planer. Så som vi förstår den nuvarande ansökan kommer fortfarande ett antal verk att synas från brukets urgamla "centrum": kapellet och gamla herrgården. Det finner vi oacceptabelt och menar att samma Länsstyrelse som ålägger oss restriktioner i hur vi förvaltar miljön, måste kunna kräva att sökanden justerar placeringen av detta fåtal verk på ett sådant sätt att de förblir osynliga från bruksområdet. Detta till gagn för våra besökares totalupplevelse, och för framtida förvaltare av vår skyddsvärda miljö.

Med vänlig hälsning

Mats Wallertz
Ordförande i Norns Bruks Samfällighetsförening

Norns Bruks Samfällighetsförening

Verksamhetsberättelse 2024

Styrelsen för Norns Bruks samfällighetsförening får härmed lämna följande redogörelse för verksamheten under 2024.

Allmänt

Uthyrningsverksamheten har fortsatt under sommaren. Svenska Kyrkan hyrde som vanligt kapellet hela året och höll gudstjänst vid Kristi himmelfärd, midsommar, första advent och julotta. Dessutom genomfördes vigslar och barndop. Utöver detta har det varit 2 borgerliga vigslar på Bruket varav den ena i kapellet och den andra vid hyttan.

Brudkammaren och Danslogen var uthyrd i anslutning till bröllop. Brudkammaren var även uthyrd till en konferens.

Scouterna gästade Norn i maj för sin traditionella Nornhajk. En grupp pilgrimer har övernattat i Brudkammaren och Norbergs församling gjorde ett besök under sensommaren. En grupp ungdomar från Kyrkans Unga övernattade i danslogen i augusti.

Sommarunderhållet med gräsklippning och renhållning följde den plan som upprättades vid årets början. Två planerade städdagar har genomförts, i april resp oktober.

Antalet spontanbesökare var stort. En bidragande orsak är det gedigna sommarprogram Norns Vänner tagit fram och genomfört med aktiviteter varje söndag mellan midsommar och Norndagen i början av augusti samt öppet Café av Norns Café.

Det påbörjade arbetet att bevaka Samfällighetens intressen har fortsatt när det gäller vindkraftsparken Trollugnsberget. Under 2024 fortsatte Länsstyrelsens handläggning av ansökan som lämnades in i juni 2023. Ansökan omfattar ett trettiotal verk med total höjd av 300m. De kommer att störa kulturminnet Norns bruk vilket Samfälligheten påtalade i ett yttrande under 2023. Något beslut fattades ej under 2024 och Samfällighetsföreningen fortsätter att följa ärendet.

Hedemora kommun arbetar med ett underlag för en kommunal vindkraftplan. Efter att Samfällighetsföreningen lämnade ett remissyttrande under 2023 har arbetet fortsatt men inte resulterat i ett nytt förslag under 2024. Samfällighetsföreningen följer även detta ärende.

Styrelsen

Styrelsen har hållit 8 protokollförda möten under året och haft följande sammansättning:

Ordförande: Mats Wallertz

Sekreterare: Claes Söderberg

Kassör: Jonas Ericsson

Ledamöter: Erik van den Bos, Bengt Erik Johansson och Per Wallin.

Ekonomi

Föreningens huvudsakliga intäkter kommer från delägarnas månadsavgifter. Därutöver från uthyrning av Kapellet samt Tuppenhov, Brudkammaren och Danslogen.

Vägbidrag har erhållits från Trafikverket och Hedemora kommun. Föreningen har också fått bidrag från Länsstyrelsen för finansiering av projekt med syfte att underhålla och bevara byggnader och kulturmiljö. Det har även kommit en del intäkter för nyttjande av tvättstuga, dusch och WC samt för uppställning av husbilar och husvagnar. Vi får även ersättning för förbrukad el för hönshuset.

Sammanfattningsvis är ekonomin stark och under god kontroll.

Aktiviteter under året

Uthyrning.

Tuppenhov har varit uthyrt hela året som fritidsbostad.

Svenska Kyrkan har hyrt Kapellet och Brudkammaren på årsbasis till avtalat hyresbelopp.

Brudkammaren har varit uthyrd vid 5 tillfällen och Danslogen har varit uthyrd vid ett tillfälle i anslutning till barndop och vigslar. Under älgjakten var brudkammaren uthyrd under en knapp vecka till det vanliga danska jaktssällskapet. Under vintern har danslogen varit uthyrd som båtförvaring.

Skötsel

Under vår och sommar har skötseln av bruket med gräsklippning, sophantering, ansning av rabatter mm följt ett rullande veckoschema. Delägarna har haft tre skötselveckor vardera.

Inför vårsäsongen anordnades en röjardag där alla gemensamt hjälptes åt med vårstädning av bruket. Likaså genomfördes en röjardag på hösten.

Skogsstyrelsen har fortsatt med projektet "avgränning" av naturskyddsområdet öster om bruket. På den västra delen av bruksområdet, i slänten nära ladugårdsruinen och vidare mot Tuppenhof, har skogen tagits ned.

Sommaren 2024 har det åter funnits både höns och får genom privata initiativ (Prästgården och Skomakarbyggningen).

Underhåll och investeringar

En av toaletterna i Brudkammaren är under renovering. Projektet blev betydligt större än planerat och krävde en omläggning av vatten och avlopp med relativt omfattande grävarbeten framför trappan. Därmed blev toaletten inte färdig under året men full funktion på toalett och handfat kunde ändå uppnås under hösten. Under 2025 återstår invändigt ytskikt på väggar och golv och slutgiltig rördragning.

Uthyrningsrummet i Brudkammaren har renoverats. Det har fått större rymd genom att ett inbyggt skåp har avlägsnats, därefter har ytskiktet förnyats med målning av snickerier och med ny tapet.

Vattenanläggningen har genomgått ett byte av filtermassa för rening av främst järn och mangan. Kalk har fyllts på löpande i avsyrningsfiltret. Med dessa åtgärder har den upplevda vattenkvaliteten förbättrats väsentligt.

En lätt begagnad åkgräsklippare har inköpts för att ersätta den befintliga vars ökande underhållsbehov var en källa till irritation och tidsspillan.

Projekt

Samfällighetsföreningen ansökte under året om bidrag från Länsstyrelsen för att finansiera takreparationer på danslogen, reparation av klensmedjans fasader, bykhusets bykugn, och bykhusets klappbrygga. Bidragsbeloppet uppgick till högst 390 000 kronor med utbetalning under 2024 med högst 289 000 kronor och under 2025 med högst 101 000 kronor. Under 2024 har den del av taket till Danslogen som bidragsansökan avsåg reparerats. Fortsatt renovering av danslogens tak är planerat ske under 2025.

Arrangemang

Valborg firades som vanligt med braständning och picknick vid Dammsjön.

Norns Café i Nornboa var öppen söndagar mellan midsommar och Norndagen.

Norns Bruks vänner arrangerade midsommarfirande på det traditionella sättet. Dessutom har man haft ett gediget program på söndagarna mellan midsommar och Norndagen. Det har varit allt från bakluckeloppis till musikarrangemang. Det har även varit musik i kapellet varje söndag. Museet var öppet under juli och en vecka in i augusti. Flera guidningar för besöksgrupper genomfördes. Vevgrammofonssällskapet genomförde vevgrammofonstämman i juli.

Vi har också haft besök av båda kommunalråden och Näringslivschefen i början på maj som gjorde besök hos företagare i kommunen. Vid besöket hos Norns Utveckling och Coaching förlades en del av besöket på Norns Bruk. Vi fick möjlighet att visa upp bruket under en rundvandring.

Länsantikvarie Olle Lind var på besök i november med sedvanlig lunch i G:a Herrgården och rundvandring på bruket.

Norn 2024-04-30

Bengt-Erik Johansson

Claes Söderberg

Jonas Ericsson

Erik van den Bos

Mats Wallertz

Per Wallin